

Dobrodošli na našem festivalu!

Sodobna Slovenija ni prijazna do starejših ljudi.

Lastniki kapitala nas prikazujejo mlajšim generacijam kot zajedalce, pokojnine naj bi zajedale plače, vse, da bi lahko mlajšim generacijam zaradi lastnih dobičkov zmanjšali pokojnine.

Politiki nas odrivajo od sodelovanja pri odločitvah, ključnih za kvaliteto našega življenja. Nočejo se soočiti s spremenjeno demografsko sliko, nam, starejšim, ne dajo dovolj možnosti za aktivno staranje. V evforiji političnih sprememb, ki so omogočile številne napačne odločitve v korist iznajdljive manjšine in v škodo večine državljanov, so pozabili na v vsej človeški zgodovini za preživetje naše vrste pomembno modrost starcev.

Ekonomisti namerno pozabljajo vlogo starejših v nacionalni ekonomiji. Podcenjujejo naš prispevek k kvaliteti življenja mlajših generacij.

Strokovnjaki socialnih strok nas obravnavajo kot nebojlene, nočejo našega sodelovanja pri prilagajanju okolja hitremu staranju prebivalstva. Medgeneracijsko sodelovanje je šlager desetletja, pri tem pa zanemarjajo vlogo starejših v vzdrževanju medgeneracijskega sožitja v družini.

V časih ekonomskega razcveta sodobne Slovenije so lastniki kapitala v navezi s politiko namerno zniževali pokojnine in plače delavcem in s tem načrtno razslojevali slovensko družbo zato, da so se na domačem in svetovnem trgu igrali moderni monopoli. Razrastla sta se korupcija in klientelizem. Slovensko družbo so s tem pripeljali na rob zloma. Vsak dan več ljudi je na cesti, polovica upokojencev se je znašla v situaciji, ko nimajo za lastno preživetje, kaj šele, da bi lahko pomagali svojim brezposelnim in slabo plačanim otrokom in vnukom. Temu početju se moramo upreti. To smo dolžni sebi, svojim otrokom in vnukom. Mi smo ustvarili ekonomsko uspešno, visoko socialno državo, mi smo izšolali vse te, ki se sedaj šopirijo, jemljejo svojim sosedom osnovne pogoje za življenje in zaničujejo starost. Čas je, da stopimo skupaj in se upremo puščanju in razprodaji naše lepe dežele. Naša moč je v našem številu, v dobri organiziranosti in v modrosti. Pomagati moramo vsem tistim med našimi politikami in strokovnjaki, ki želijo delati v dobro prebivalstva, ki želijo razvijati družbo, kjer bomo spoštovali drug drugega, skrbeli drug za drugega in kjer bodo vse generacije živele v sožitju.

V Zvezi društev upokojencev nas je 234 tisoč starejših. Če se nam pridružite vsi upokojenci, nas bo za četrtno naroda z modrostjo, ki presega polovico naroda in z energijo, ki nam je mlajši rodovi ne priznavajo, pa jo kažemo na vsakem koraku.

Skupaj bomo močni in bolj učinkoviti. Našim otrokom in vnukom moramo pomagati, da ne bodo izgubili vere v boljši jutri!

9. *tretje* festival za življenjsko obdobje

vsebina

Slavnostni nagovor predsednice ZDUS	2
Odprto pismo predsedniku vlade	3
Analiza izplačevanja pokojnin	4
Kaj delamo v ZDUS	6
Zagovorništvo pravic starejših	8
Slovenija v Evropi	10

Pooblastila še zbiramo!

Pooblastila za sklic izredne skupščine Vzajemne še zbiramo, čeprav smo že zbrali potrebno število glasov, ker bi bili radi prisotni na skupščini s čim več glasovi članov Vzajemne.

Tukaj smo, vaši smo!

Ko smo se lani srečali na osmem festivalu za 3. življenjsko obdobje, smo bili polni optimizma: prihajala je nova vladna in parlamentarna garnitura, ki naj bi popravila napake stare, upali smo na boljši dialog z našimi predstavniki v parlamentu in z vlado, pričakovali smo nove razpise za delo nevladnih organizacij, saj so z novo vlado prihajali ljudje, ki znajo ceniti delo civilne družbe. Upokojenci smo napovedali borbo za vnovično vzpostavitev razmerja med plačami in pokojninami na 70 odstotkov. Pa nas je vse skupaj hudo udarila recesija, ki je razgalila do obisti početje predstavnikov slovenskega kapitala in moč predstavnikov kapitala tam, kjer bi je ne smeli biti – v slovenski politiki. Recesija je najmočneje udarila tiste, ki bi jih morali v časih suhih krav najbolj zaščititi. Nihče od tistih, ki so v Sloveniji prispevali h globoki recesiji v državi, do danes še ni odgovarjal za svoje početje. Nasprotno, bolj kot kdajkoli je živa ideja o nadaljnji privatizaciji zdravstva in domov za starejše, delovni pogoji zaposlenih postajajo vedno težji, vrtci postajajo dražji in manj dostopni, saj je zvišana rodnost, ki so jo tako težko pričakovale vse vlade in vsi poslanci, nazadnje oblastnike presenetila. Vedno več starejših nima dovolj visoke pokojnine, da bi si lahko plačali oskrbo v domovih za starejše. Dogaja se nam najhujša mora starejših, da bomo namreč v letih pred smrtjo s svojimi potrebami tudi finančno obremenjevali naše potomce. Vsaj tretjina prebivalstva vsak dan težje živi, medgeneracijska solidarnost, ki je slovenske družine v stiski vedno reševala, je na hudi preizkušnji, saj so v družinah, ki jih je zadela brezposelnost, na robu preživetja celotne generacije. Pa le ni vse tako črno, kot danes izgleda. Zelo smo pozdravili odločnost ministrice za notranje zadeve, da se je takoj ob začetku mandata lotila ureditve naše nacionalne sramote, problema odpi-

sanih. Mnogo starejših je zelo razveselila novica, da ste, gospod predsednik, začeli konstruktivna pogajanja z našimi sosedi Hrvati. Mi, starejši, vemo, da se s sosedi ne smeš prepirati, če hočeš sam kvalitetno živeti. Zavedamo se, da bo morala vsaka stran za mirno sožitje nekaj žrtvovati. Obljubljam, da bomo pomagali hladiti glave naše mladine, ki jih podpihujejo tisti, ki nimajo dovolj političnega znanja in izkušenj, da bi drugače nabirali politične točke kot z netenjem nestrpnosti in mržnje med sosedi. Pozdravljamo prizadevanja vlade, da skuša zapreti proračun za leto 2010, hkrati pa vas opozarjamo, da ta ne sme biti zaprt na račun zniževanja dohodkov najrevnejših. Kar 205.000 (42 odstotkov) upokojencev in njihovih družinskih članov dobiva manjšo pokojnino kot 500 evrov, samo 45 tisoč od teh dobiva varstveni dodatek. Ti ljudje bi morali v času recesije dobiti dodatna sredstva, da bi jo lahko preživel. Zgodbe o starejših ženskah, ki živijo same in nimajo niti za kruh in mleko, so grozljive. Vsak dan jih je več. Pozdravljamo akcijo ministra za znanost in tehnologijo, ki se je lotil korupcije in klientelizma v državni upravi. Pozdravljamo tudi prizadevanja Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki je v teh težkih časih, po našem času ob pravem času, predstavilo prve ideje o novem pokojninskem sistemu. Trdimo sicer, da bi bile ideje z aktivnim sodelovanjem upokojenih strokovnjakov še boljše. Pozivamo vlado, da pusti ta pomemben dokument v javni razpravi dolgo časa, da bomo imeli vsi dovolj časa, da premislimo predloge in dodamo lastne predloge za njegovo izboljšavo.

Več ministrstev kot lani je podprlo naš festival, kar starejši razumemo kot pripravljenost vladnih strokovnjakov za dialog z najbolj izkušeno in najmodrejšo skupino prebivalstva. Tukaj smo, vaši smo, pripravljeni smo deliti z vladnimi strokovnjaki vsa naša znanja in izkušnje, da bomo skupaj potegnili voz iz blata, kamor se pogreza.

Iz pozdravnega nagovora

predsednice ZDUS dr. Mateje Kožuh Novak,

Cankarjev dom, 30. september 2009

9. festival za *tretje* življenjsko obdobje

ZDUS plus je interni obveščevalec Zveze društev upokojencev Slovenije in ni v prodaji. Ureja: Matjaž Vizjak. Fotografije: fotoslužba ZDUS. Naklada 7.000 izvodov.

Odprto pismo predsedniku vlade Borutu Pahorju

Spoštovani gospod predsednik vlade Borut Pahor!

Javno se obračamo na vas s pozivom, da strokovnjaki v vladi prenehajo iskati izhod iz recesije v zamrzovanju pokojnin. Če v recesiji zanemarimo dejstvo, da je država Slovenija od leta 2000 naprej z različnimi ukrepi zniževala pokojnine do te mere, da je državni proračun do konca leta 2008 prihranil milijardo evrov, ne moremo mimo dejstva, da so vse te varčevalne sheme spravile polovico upokojencev v revščino, ki zadnja leta življenja, po naših izračunih v povprečju 4,5 let, ko starejši potrebujemo pomoč okolja, hudo prizadene žepe naših otrok in vnukov. To je za vsakega starejšega izjemno ponižujoče. Upokojenci s polno delovno dobo ne morejo verjeti, da ob 35 let delovne dobe nimajo dovolj visoke pokojnine, da bi si lahko sami plačali storitve, ko jih potrebujejo. Ljudje z nizkimi pokojninami imajo večjo verjetnost, da imajo otroke z nizkimi dohodki ali pa v teh časih brezposelne potomce. Država torej zavestno potiska v hudo revščino cele rodbine, ne samo upokojence.

Kar 204.882 upokojencev, to je 42,3 odstotka vseh, ki prejemajo pokojnine, je junija letos prejelo pokojnine nižje od 500 evrov, torej nižje od življenjskega minimuma, izračunanega za enočlansko gospodinjstvo v Sloveniji za leto 2009. V to število ne štejejo upokojenci, ki dobijo v Sloveniji le del svoje pokojnine.

Med tistimi, ki dobijo pokojnine, nižje od 500 evrov, je 93.962 starostnih upokojencev, 2.588 kmetov, 18.094 prejemnikov državnih pokojnin, 60.312 prejemnikov družinskih pokojnin (otrok in žena), večina od 92.223 invalidskih upokojencev in 32.101 teh, ki dobivajo vdovsko pokojnino. Samo 46.161 od teh ima pravico do varstvenega dodatka, kar pomeni, da skupaj z varstvenim dodatkom dosežejo 436,98 evrov, a le če so starostni upokojenci. Invalidski in družinski upokojenci imajo varstveni dodatek, torej socialni dodatek k prenizki pokojnini, odmerjen po dolžini delovne dobe, kot da bi bili njihovi želodci kaj manjši od želodcev teh, ki so delali do polne starostne dobe. Ali je višina dohodka na družinskega člana, ki ne presega 436,98 evrov pravičen mejni znesek za pridobitev socialne pomoči v obliki varstvenega dodatka?

Kmečka pokojnina je 227,6 evrov, državna pokojnina pa 178,32 evrov. Ali si res ostarela kmeta, ki sta predala kmetijo otrokom, ne zaslužita skupaj 406 evrov, da ne bosta odvisna od milo-

ščine otrok? Ali nista prispevala k napredku naše družbe, ko sta vzgojila v povprečju več otrok kot družine zaposlenih, ko sta skrbela za ohranjanje narave in kulturne dediščine? Koliko teh, ki danes odločate o naši usodi, je imelo ta privilegij, da je imelo mamo doma, da jih je vedno, ko so prišli iz šole, čakal topel dom in kosilo? Ali je 178,32 evrov dovolj veliko plačilo za njihovo življenjsko delo? Koliko od 92.223 upokojencev, ki so se predčasno upokojili zaradi invalidnosti, je z goljufijo prišlo do pokojnine? Ali niso v večini žrtve države, ki je slabo skrbela za varnost pri delu, ki še danes nima registra poklicnih bolezni, in ki danes razmišlja o tem, da bo bolnim delavcem zmanjševala pravice do plačanega bolniškega staleža?

Kar 144.210 upokojencev dobiva od 500 do 700 evrov pokojnine, od teh jih je 106.562 prejemnikov starostne pokojnine. Tretjina teh živi sama. Enočlansko gospodinjstvo s tako pokojnino zelo težko preživi. Ti ljudje živijo na robu revščine.

Samo 27,7 odstotka upokojencev dobi več kot 700 evrov pokojnine, 8,2 odstotkov več kot 1.000 evrov pokojnine. To pa so že ljudje, ki so v svojem aktivnem življenju vplačali vsaj toliko kot dobijo, velika večina od 39.646 upokojencev, ki dobijo pokojnino višjo od 1.000 evrov, pa je vplačala več, kot dobi sedaj. Ti svojo solidarnost z drugimi izražajo od prvega meseca, ko so dobili svojo pokojnino, to so nekdanji uspešni voditelji naše družbe in se bodo težko sprijaznili z dejstvom, da jih država ponovno sili k varčevanju, medtem, ko njihovim mlajšim kolegom dopušča odpravnine v desetisočih in stotisočih evrov.

Spoštovani gospod predsednik, v razviti državi mora država v času recesije najrevnejšim pomagati, ne pa pri njih iskati rezerve in se zavestno izogibati obdavčevanju tistih, ki so s svojo brezobzirnostjo spravili v revščino tretjino prebivalstva. Upokojenci vas pozivamo, da preprečite zamrznitev pokojnin, da stopite na stran tistih, zaradi katerih je moderna družba ustvarila parlament in vlado.

*dr. Mateja Kožuh Novak,
predsednica Zveze društev upokojencev Slovenije*

9. festival za *tretje* življenjsko obdobje

Analiza izplačevanja pokojnin

Odbor ZDUS za pokojninsko politiko je imenoval skupino strokovnjakov, ki je naredila analizo pokojnin, kot podlago za pripravo sodobnejšega modela za gospodarjenje s sredstvi, namenjenimi pokojninam.

Analiza ugotavlja dejansko stanje pokojnin z vidika BDP, pokojninske blagajne, proračunskih transferjev in plač, ločeno po obdobjih, za katera so veljali predpisi iz decembra 1999 t. j. za čas od leta 2000 do leta 2004 (v nadaljevanju ZPIZ 1) in predpisi od julija leta 2005, t. j. za čas od leta 2005 do 2008 (v nadaljevanju: ZPIZ 2). Podlage za ugotovitve in ocene so veljavni in primerljivi podatki SURS in ZPIZ ter veljavni načini uporabe le-teh.

Pokojnine z vidika BDP

Iz razmerij sledi, da se je v BDP R Slovenije delež vseh izplačanih pokojnin trajno zmanjševal in sicer z 11,1 odstotka v letu 2000 na 9,7 odstotka v letu 2007 (v času ZPIZ-1 z 11,1 odstotka na 10,5 odstotka in v času ZPIZ-2 z 10,5 odstotka na 9,7 odstotka). V Sloveniji je ta delež ne le nižji, temveč izkazuje celo negativni trend, čeprav se je število upokojencev znatno povečalo (s 482 tisoč v letu 1999 na 550 tisoč lani, t. j. za 14 odstotkov), medtem ko je v EU delež iz BDP dokaj stabilen in seveda višji (leta 2000 je znašal 12,3 odstotka, leta 2006 pa 12,0 odstotka). V sosednjih državah t. j. v Italiji in Avstriji je omenjeni delež tudi dokaj stabilen in je znatno višji kot v RS, medtem ko se na Madžarskem povečuje in je bil leta 2006 že skoraj enak slovenskemu. Podobna situacija je tudi na področju vseh socialnih prejemkov.

Pokojnine z vidika pokojninske blagajne in proračuna

Zaradi znižanja prispevne stopnje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (pred letom 1996 je znašal še 31 odstotkov, od tedaj dalje pa 24,35 odstotka), je izpade iz tega naslova nadomeščal državni proračun prek letnih transferjev v pokojninsko blagajno. Delež slednjih pa se je v skupnih pokojninah stalno zmanjševal (leta 2003 je znašal še 35,6 odstotka, leta 2007 pa le še 30,6 odstotka). Hkrati pa se je povečeval delež prispevkov pravnih oseb od 84,8 odstotka leta 2004 na 86,8 odstotka v letu 2008, kar je razbremenjevalo državni proračun in tudi s te strani dodatno

potrdilo ugotovitve, da pokojnine zaostajajo za plačami (prispevki se namreč gibljejo podobno kot plače). Tako stanje na področju pokojnin je še omogočilo, da je proračun »privarčeval« na račun pokojnin v času od leta 2004 do 2007 198,2 milijona evrov, kolikor je razlika med proračunskimi obveznostmi in dejanskimi vplačili v pokojninsko blagajno. V letu 2007, ki naj bi bilo za proračun eno najuspešnejših, pa so tako privarčevana sredstva bila že celih 96,6 milijona evrov, plus vplačila presežka prihodkov nad odhodki (cca 450 tisoč evrov za leto 2007), ki jih ZPIZ vsakoletno nakazuje državnemu proračunu po 233. in 234. členu ZPIZ.

Kljub ugodnim gospodarskim razmeram in stanju državnega proračuna, pa je bilo to leto za upokojence eno najslabših z vidika razmerij pokojnine - plače. Tudi pokojninska blagajna je v času konjunktura izšla brez rezerv in brez presežkov.

Razmerja med pokojninami in plačami

Delež pokojnin v plačah se je (z izjemo dveh let) stalno zmanjševal, ne le zaradi 151. čl. ZPIZ-1 in 2 (pokojninska osnova se znižuje od 85 odstotkov pred reformo, na 72,5 odstotka po njej, kar zmanjšuje valorizirane zneske, ob prvi uskladitvi, za cca 0,5 do 0,6 odstotka), temveč predvsem zaradi nespoštovanja načela pokojnine - plače.

V obdobju veljavnosti ZPIZ-1 se je delež pokojnin v plačah znižal od 68,5 odstotka v letu 1999 na 64,5 odstotka v letu 2004, v obdobju veljavnosti ZPIZ-2 pa od 64,5 odstotka v letu 2004 na 61,6 odstotka v letu 2008.

Zaradi neuskajenosti pokojnin z rastjo plač, so bili upokojenci v celotnem obdobju veljavnosti ZPIZ-1 in ZPIZ-2 prikrajšani za več kot eno milijardo evrov.

Vzroki za nesorazmerja

Vzroki za nesorazmerja v obdobju veljavnosti ZPIZ-1 (2000 – 2004) so zapleteni in težko razumljivi mehanizmi usklajevanja, ki so se menjavali, niso dopuščali poročevanja za nazaj. Pa tudi čl. 150. zakona (ki je temeljni člen za usklajevanje) ni eksplicitno zahteval doslednega usklajevanja (»v posameznem letu sme stopnja rasti pokojnin doseči največ stopnjo rasti povprečnih plač«).

Vzroki za nesorazmerja v obdobju ZPIZ-2 (2005 – 2008) pa so novelirani 150. čl. (1) ZPIZ, ki je eksplicitno izrazil načelo pokojnine - plače t. j. »da se pokojnine usklajujejo glede na rast povprečnih mesečnih plač«.

9. *tretje* festival za življenjsko obdobje

Pomembna ekonomska vloga starejših v družbi

Neoliberalni ekonomisti v službi kapitala vztrajno označujejo pokojnine kot tisto zlo v družbi, ki zmanjšuje možnosti mlajšim. To natolcevanje ni namenjeno nam, temveč mladim, ki jih skušajo prepričati, da se sprijaznijo z nizkimi pokojninami in bi vlagali za dodatne pokojnine v razne zasebno upravljane stebre. Kot je pokazala sedanja recesija, pa so to zelo tvegane naložbe, toda lastniki kapitala potrebujejo svež denar, s katerim bi se igrali na borzi. To, da nam, starejšim, ne priznajo, da so pokojnine vplačana, zakonsko urejena pravica, in da smo starejši pomemben ekonomski dejavnik v družbi, je za njih zanemarljiva kolateralna škoda, saj dobičkarjem samo koristi, če skregajo prebivalstvene skupine med seboj.

Trdimo, da smo starejši pomemben ekonomski dejavnik v družbi. Vsaj 95 odstotkov pokojnin sproti porabimo kot potrošniki. Ker nas je četrtina naroda, zanesljivo nismo zanemarljiv delež potrošniške družbe.

V slovenski družini še vedno vlada medsebojna pomoč. V zvezi društev upokojencev smo opravili anketo med 880 prostovoljkami in prostovoljci o pomoči otrokom in vnukom. Ugotovili smo, da 66 odstotkov anketirancev pomaga otrokom v gospodinjstvu, 19 odstotkov pomaga pri negi bolnih otrok, 40 odstotkov pomaga pri varstvu otrok, 19 odstotkov dnevno vodi vnuke in pravnuke v šolo in vrtec, 30 odstotkov redno mesečno finančno pomaga otrokom, 26 odstotkov je pomagalo otrokom pri nakupu ali gradnji stanovanja ali hiše! Če je ura našega dela vredna 12 evrov, letno pomagamo otrokom in vnukom v višini 7,5 milijard evrov! Za pokojnine pa porabimo letno 4,5 milijarde evrov. To ni zanemarljiva pomoč.

S svojo aktivnostjo podpiramo vrsto industrij in storitvenih dejavnosti. Tri tisoč enodnevni izletov letno pomeni tri tisoč avtobusnih dni zaslužka, pomeni pa tudi 150 tisoč kosil in/ali malic. Naši člani so skromni in redko porabijo dnevno več kot 10 evrov. A to pomeni, da smo slovenski turistični industriji samo s hrano prispevali letno milijon in pol evrov zaslužka. Če o plačanih ogledih znamenitosti in o izletniških nakupih sploh ne govorimo.

V 91 domovih za starejše je 18.494 ležišč. Domovi zaposlujejo kader, ki bi bil brez naših pokojnin brezposeln.

Starejši smo najštevilnejši uporabniki zdravstvenega sistema. Koliko delavcev v zdravstvu bi bilo brez službe, če nas ne bi bilo?

Smo še kako pomemben ekonomski dejavnik smo v slovenski družbi. Zato je nedopustno, da nas mlajše generacije, zlasti tisti, ki odločajo, obravnavajo kot nekaj, kar je družbi odveč. Zadnji čas je, da se postavimo za svoje pravice in v javnosti pridobimo položaj, ki nam v družbi tudi pripada.

V nadaljevanju pa se zakon od tega načela odmika predvsem s skrajšanjem obdobja poračunavanja valorizacijskih razlik in z uvajanjem omejitev (formula za jesensko usklajevanje pokojnin je limitirana z jesensko projekcijo), predvsem pa z dopustitvijo dejanj, ki so izmalčila načelo pokojnine – plače. Vpliv teh dejanj bi morali pravočasno nevtralizirati, a zato ni bilo politične volje odgovornih organov.

Tako je ZPIZ-2 v l. 2005 s prehodnimi določbami skrajšal septembrsko uskladitev šele od 1. oktobra istega leta dalje, februarско uskladitev pa z odstavkom (3) 150. čl., od 1. januarja leta, v katerem se izvaja uskladitev.

Največja odstopanja od načela pokojnine – plače in njihovega usklajevanja pa so povzročila dejanja, ki niso imela s pokojninami vsebinsko nič skupnega, so pa na usklajevanje vplivala občutno in negativno. Gre za spremenjeno metodologijo ugotavljanja plač, ki naj bi služila le statističnim potrebam in za spremenjeno dohodninsko zakonodajo, ki je zmanjšala februarско valorizacijsko stopnjo v letu 2007 kar za 2 odstotni točki (kar letno znese več kot 60 milijonov evrov letnega izpada pokojnin).

Najnovejši podatki o plačah in pokojninah za lansko leto nakazujejo, da so se spremenile okoliščine, ki vplivajo na razmerja pokojnine – plače. Dohodninska zakonodaja je v letu 2007 najbolj odločilno vplivala na poslabšanje razmerij med pokojninami in plačami zaradi hitrejše rasti neto od bruto plač, ki so sicer podlaga za usklajevanje pokojnin. Na nižjo rast bruto plač od ocenjene pa je vplivala tudi finančna kriza, ki se je med drugim odrazila v zmanjšanju decembrskih plač nasproti prejšnjemu mesecu istega leta (bruto plače indeks 94, neto pa indeks 95,6).

Sklepne ugotovitve

Vsi primerljivi in veljavni podatki, ki sledijo iz razmerij med pokojninami in vrednostmi, in ki se nanje vzročno posledično vežejo, kakor tudi primerjave z evropskimi državami nakazujejo, da so pokojnine podobno pa tudi vsi socialni prejemki v RS pod evropskim povprečjem in celo z negativnim trendom deleža v BDP ter da te niso ogrožale stabilnost javnih financ, temveč obratno. Pokojnine so prispevale pomembni delež v prid stabilnosti in vzdržnosti javnih financ. Slednje z izpolnjevanjem 151. čl ZPIZ, še bolj pa »prihranki«, ki so bili posledica neuresničevanja načela vezave pokojnin na rast plač.

Novelirani ZPIZ iz leta 2005 in že ugotovljena spremljajoča, bolj ali manj prikrita, delovanja, so gmotni položaj upokojencev z vidika razmerij pokojnine – plače poslabšala, kar je razbremenilo državni proračun na škodo upokojencev in celo omogočilo, da je državni proračun vplačal v pokojninsko blagajno manj od sprejetih obveznosti.

Spričo ugotovljenega položaja pokojnin je povsem upravičena zahteva, da se pokojnine ne zamrzne, in da se zaustavi nadaljnje zmanjševanje deleža pokojnin glede na plače ter, da se postopoma zagotovi, da bo ta delež znašal 65 odstotkov skupnih povprečnih pokojnin v plačah, kot to zahteva Memorandum Vladi RS z dne 9. decembra lani.

9. *tretje* festival za življenjsko obdobje

Kaj delamo v zvezi dru

Naša organizacija je stara 63 let. Takoj po drugi svetovni vojni so se slovenski upokojenci organizirali kot samopomočna organizacija. Tedaj so skrbeli, da so člani dobili kurjavo, hrano, obleko, razvili so prostovoljno delo in medsebojno pomoč, ki ju gojimo še danes.

Iz enega društva je v petdesetih letih razvoja nastala mogočna organizacija, ki ima svoje člane prav v vsaki vasi, v vsaki ulici naših mest. Družimo se v 498 lokalnih društvih in klubih, povezanih v 12 pokrajinskih zvezah. Z rastjo življenjskega standarda je postala skrb za lastno zdravje in za zdravje ostarelih članov, ki so potrebovali pomoč okolja, prevladujoča dejavnost naših društev. Danes deluje v naših društvih več kot 30 tisoč rekreativcev in športnikov, nastopa več kot tri tisoč pevcev v 158 pevskih zborih, v folklornih skupinah vodi 1.519 plesalk in plesalcev, v dramskih skupinah nastopa 419 amaterskih igralk in igralcev, srečuje se 613 literarnih in 483 likovnih ustvarjalcev ter 2.890 ljubiteljic in ljubiteljev ročnih del.

V zadnjem desetletju narašča potreba po zagovorništvu pravic in potreb starejših, pa tudi potreb vseh tistih naših otrok in vnukov, ki se v krutem turbo kapitalizmu ne znajdejo. Vedno bolj raste med nami zavest, da je z izginotjem države, ki je gojila načela enakosti in enakopravnosti, izginil tudi občutek nujnosti vzdrževanja medsebojne solidarnosti in spoštovanja, kar vodi Slovenijo stran od razvite Evrope v svet oderuštva, nasilja, zakonov ulice in nasilja močnih nad nemočnimi. Zato postaja vedno pomembnejša naloga naše zveze borba za pravice vseh tistih, ki se čutijo v sodobni Sloveniji odrinjeni, ponižani in razžaljeni. Boste vprašali, zakaj se zavzemamo za vse in ne le za nas, starejše? Ker premoremo modrost, ki je mlajše generacije nimajo.

Na vseh treh ravneh (v društvih, pokrajinah in na državnem nivoju) delujejo upokojeni strokovnjaki v komisijah

- za socialno politiko,
- za zdravstveno politiko,
- za bivalno politiko,
- za šport,
- za kulturo,
- za izobraževanje,
- v literarnih,
- likovnih krožkih,
- v krožkih za ročne spretnosti in za tehnično kulturo.

Če ste osamljeni, se nam pridružite. Ne bo vam žal!

9. *tretje* festival za življenjsko obdobje

6

Iščemo nove bivanjske oblike za starejše v Sloveniji

Slovenija je ena redkih držav v svetu, kjer je 80 odstotkov starejših od 69 let lastnikov stanovanj ali hiš. Žal ta niso bila zgrajena za potrebe starejših ljudi. Danes živi veliko samskih starejših v prevelikih stanovanjih, v nadstropjih in katerih vzdrževanje je predrago. Veliko staršev hrani stanovanja, hiše za vnuke, sami pa komaj životarijo.

V razvitem svetu so razvili različne bivalne oblike, ki so starejšim prijaznejše, udobnejše, bolj prilagojene njihovim posebnim potrebam. V zvezi društev upokojencev se lotevamo promocije alternativnih bivalnih oblik za starejše, da bi ljudi spodbudili k bolj racionalnim in kvalitetnejšim bivalnim oblikam za različne generacije.

Če imate ideje na tem področju, se nam pridružite, da jih bomo skupaj razvijali naprej.

Nove oblike medgeneracijskega sodelovanja

Strokovnjaki se ob hitrem naraščanju števila starejših v družbi, ki ni naklonjena šibkejšim in skupinam s posebnimi potrebami, upravičeno bojijo medgeneracijskih napetosti, zato v razvitem svetu iščejo nove oblike druženja generacij. Tudi v Sloveniji že odpirajo medgeneracijske centre, ponekod brez sodelovanja naših društev.

V številnih društvih upokojencev imajo aktivnosti, ki sodijo v medgeneracijske centre. Vrsta društev ima tudi prostore, ki bi jih lahko s pomočjo lokalne skupnosti spremenili v medgeneracijske centre. Prav je, da pride iniciativa za medgeneracijsko druženje v javnosti od nas, ki smo gonilo medgeneracijskega druženja v družini. V zvezi društev upokojencev se rojevajo različne ideje, kako izboljšati medgeneracijsko sodelovanje. Na festivalu bomo na eni od okroglih miz govorili prav o tem.

Če imate ideje, kako zastaviti medgeneracijsko sodelovanje na vsakdanji, dnevni ravni, pridite in soustvarjajte z nami!

uštev upokoјencev?

Za višjo kakovost življenja doma

Tradicionalna dejavnost v društvih je skrb za starejše člane, ki se zaradi bolezni, invalidnosti ali starosti ne morejo več udeleževati aktivnosti v društvih. Te obiskujejo prostovoljke in prostovoljci društva ob rojstnih dnevih in ob večjih praznikih. Nesejo jim skromna darilca.

Od leta 2004 že teče projekt Starejši za višjo kakovost življenja doma, v katerega je letos vključenih že 198 društev upokoјencev. Več kot dva tisoč prostovoljk in prostovoljcev redno obiskuje sokrajane, starejše od 69 let, ne glede na to, ali so člani DU ali ne. V povprečju opravi prostovoljka 5 obiskov na mesec razen v poletnih mesecih, ko opravljamo samo nujne obiske. Prostovoljke skupaj z obiskanimi ugotovijo, ali ti kaj potrebujejo, da bi bila kvaliteta njihovega življenja višja. Okoli 15 odstotkov obiskanih ima različne potrebe. Koordinatorica v društvu, ki vodi prostovoljke, skuša v sodelovanju z javnimi zavodi in z drugimi nevladnimi organizacijami zagotoviti pomoč.

V času, ko raste število starejših, naši otroci in vnuki so pa vedno bolj obremenjeni, je medsebojna pomoč starejših izjemno pomembna. Pomaga tako temu, ki pomoč dobi, kot tudi prostovoljki in prostovoljcu, ki opravljata to pomembno delo, saj jim izpolni dan in daje občutek koristnosti. Pridružite se nam!

Pohodništvo, šport, skrb za zdravje

Na starost je vsakodnevno gibanje izjemno pomembno za ohranjanje zdravja. V družbi so te aktivnosti mnogo bolj prijetne, kot če se jih lotevaš sam. Naši člani se tega dobro zavedajo. Balinanje, streljanje z zračno puško, rusko kegljanje, športni ribolov, pikado, smučanje, šah in različne igre s kartami so oblike razvedrila, ki se jih tedensko udeležuje veliko število naših članic in članov. Ti prirejajo letna tekmovanja na medobčinski, pokrajinski in državni ravni. Pohodništvo je med našimi člani zelo razvito. Lani so v društvih pripravili 3.477 pohodov. Razvija se kolesarjenje, lani je bilo 1.036 kolesarskih izletov. V društvih upokoјencev imamo tudi zelo aktivne hribolazce. Lani so bili na 970 izletih. Enodnevno izletništvo je med našimi člani posebej priljubljeno. Lani smo bili na 2.986 enodnevnih izletih, ki se jih je udeležilo 131.056 izletnikov! V društvih so pripravili tudi 335 tedenskih letovanj.

Zagovornišтво pravíc starejših

Ko je pred dvema letoma naša ekipa sprejela vodenje ZDUS, je med članstvom prevladovalo mnenje, da vmešavanje v politiko ne sodi v naše delo. Prejšnje vodstvo je doseglo, da so bili naši strokovnjaki člani nekaterih teles v vladi in v javnih zavodih, vendar pa njihova dejavnost v večini primerov članom zveze ni bila znana. Pod prejšnjo vlado je prišlo celo do izrivanja predstavnikov starejših iz svetov javnih zavodov in njihovo nadomeščanje s predstavniki strank.

V novem vodstvu ZDUS smo se vsak dan bolj zavedali, da naše usode ne smemo prepustiti ljudem, ki imajo premajhen posluš za potrebe starejših. Ti sicer obiskujejo svetovne in evropske konference o fenomenu staranja družbe in o izzivih, ki jih to predstavlja za načrtovalce razvoja, a idej in programov, o katerih dobijo informacije na teh srečanjih, doma ne razvijajo. Primitivni kapitalizem, ki se je v Sloveniji razvil v zadnjih dvajsetih letih, starejšim ne daje možnosti soupravljanja družbe, še manj, ne daje niti možnosti, da bi ustrezno skrbeli za svoje zdravje in zdravje svojih vrstnikov, da bi razvijali programe aktivnega staranja in s tem osmislili dolgoživo družbo. Stanje, v kakršnem smo se znašli v času recesije, je jasno pokazalo, da političnemu vodstvu sodobne Slovenije hudo primanjkuje modrosti, saj se je veliko število prebivalstva, med katerimi so najštevilčnejši starejši, znašlo na robu preživetja.

Zakaj moramo starejši sodelovati pri upravljanju in razvoju naše države?

- Starajoča se družba potrebuje programe aktivnega staranja, da ljudje ne bodo le dolgo živeli, ampak bodo aktivno skrbeli za svoje zdravje, kar jim bo omogočilo, da bodo izrabili vse potenciale, ki so jih razvili v mlajših letih; država mora nuditi starejšim ljudem možnosti, da skrbijo za svoje zdravje in vzdržujejo svojo življenjsko kondicijo v dobro družbe.
- Sodobna slovenska država nujno potrebuje modrost starejših, to so uporabljale vse družbe v preteklosti. Brez aktivnega

9. *tretje* festival za življenjsko obdobje

sodelovanja starejših se je Slovenija razvila v družbo, v kateri skrbi vsak le zase – taka družba se ne more razvijati.

- V razviti družbi moramo poskrbeti, da bodo starejši deležni kvalitetne pomoči okolja, ki bo temeljila na družbeni pomoči družini, ki skrbi za ostarelega človeka, na programih pomoči, ki bodo dostopni vsem ljudem ne glede na njihove finančne zmožnosti in na močni podpori prostovoljcem, ki lahko v marsičem olajšajo življenje ljudi, ki potrebujejo pomoč okolja.

Zato smo začeli sistematično trkati na vrata ministrstev, najprej na vrata ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Prav tako smo se začeli pojavljati v javnosti, tudi z vsakoletnim bogatenjem vsebine festivala za tretje življenjsko obdobje, sistematično smo začeli spreminjati podobo staranja in starosti. Počasi prodiramo, vendar v družbi, ki je ponorela za dobičkom, poteka spreminjanje odnosa mlajših generacij do staranja in starejših, prepočasno.

Kaj smo dosegli?

- **Organizacijo združenih narodov:** sodelovali smo pri izdelavi poročila za o položaju starejših v Sloveniji;
- **Vlada Republike Slovenije** je konec leta 2007 imenovala svet za medgeneracijsko sožitje, ki ga vodi predstavnica naše zveze, vendar svet ne deluje polno, vlada ga še ni sprejela kot prostor dialoga civilne družbe s predstavniki vlade in strok;
- z **ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve** je ZDUS letos podpisala dogovor o oblikovanju šest delovnih telesih na področjih, pomembnih za kvaliteto življenja starejših: bivalna kultura starejših, prostovoljstvo, skrb za kvaliteto življenja tistih starejših, ki potrebujejo pomoč okolja, pokojninski sistem, programi aktivnega staranja in ponovno vključevanje upokojenih v delovni proces. Večina teles je že oblikovanih, a še ne delujejo polno. Zato vabimo upokojene strokovnjake različnih strok, da se nam pridružite;
- z **ministrstvom za javno upravo** in z **ministrstvom za visoko šolstvo in tehnologijo** se že od konca leta 2007 dogovarjamo o izboljšanju zaostajanja starejših v sodobni informacijski družbi in o sodelovanju DU pri uvajanju e-uprave za starejše. Po skoraj dveh letih dogovorov smo dobili sto rabljenih

računalnikov za opremo društev, pogovori za izobraževanje starejših in informacijsko podporo v društvih pa še tečejo;

- z **ministrstvom za zdravje** sodelujemo od začetka letošnjega leta pri pripravi nove zdravstvene zakonodaje;
- z **ministrstvom za šolstvo in šport** smo se v letošnjem letu pričeli pogovarjati o sodelovanju pri izobraževanju starejših na področju uporabe sodobne informacijske tehnologije;
- z **ministrstvom za finance** sodelujemo pri pripravi prevzema nadzora delovanja zavarovalnice Vzajemna s strani civilne družbe;
- z **ministrstvom za obrambo** smo pričeli letos sodelovati pri razvijanju ideje medgeneracijskih centrov;
- z **ministrstvom za kulturo** šele navezujemo stike – želeli bi predvsem večjo podporo pri razvijanju in vzdrževanju ljubiteljske kulture v naših društvih.

Pooblastila še zbiramo!

Pooblastila za sklic izredne skupščine Vzajemne še zbiramo, čeprav smo že zbrali potrebno število glasov, ker bi bili radi prisotni na skupščini s čim več glasovi članov Vzajemne.

Nadaljujemo z nekajletnim sodelovanjem

- V **svetu zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije** in v **območnih svetih tega zavoda**;
- v **svetu zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje**;
- v **skupščini** in **nadzornem svetu nepremičninskega sklada Slovenije**,
- letos smo uspeli, da so naši predstavniki tudi v **skupščini KAD** in
- v **nadzornem svetu zavarovalnice Triglav**.

Predstavniki naše organizacije so že aktivni v številnih občinskih svetih, doseči pa še moramo, da bomo kmalu imeli predstavnike v vseh svetih domov za starejše in v svetih vseh zdravstvenih ustanov. Na področju zdravstvene in socialne oskrbe starejših moramo postati člani DU aktivnejši kot smo bili do sedaj. Pomoč predstavnikov uporabnikov, ki niso odvisni od vsakokratne pomoči teh ustanov, je lahko v izjemno korist tako sedanjim uporabnikom in njihovim svojcem kot tudi izvajalcem teh storitev.

Dela, ki nas čaka na vseh treh ravneh naše velike organizacije, je veliko. Več, kot nas bo, bolj bomo učinkoviti v prizadevanjih za izboljšanje kvalitete življenja vseh generacij v Sloveniji.

Pridružite se nam, potrebujemo vas!

Slovenija je s 1. majem 2004 postala članica Evropske unije.

Ta stran je delno plačana s sredstvi programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščeni, razumevanju in javni razpravi o članstvu v EU ter o vseh posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov in državljanek. Program obveščanja izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Vaša vprašanja so vedno dobrodošla na evrofonu 080 2002, v evronabiralniku, Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana, na elektronskem naslovu evrofon@gov.si in na domači strani <http://evropa.gov.si>, kjer so vam na voljo tudi informacije.

Pismo slovenskim evropskim poslancem

V Zvezi društev upokojencev Slovenije smo vsem sedmim no-voizvoljenim poslancem, predstavnikom Slovenije v Evropskem parlamentu poslali pobudo za ožvitev parlamentarne medskupine za področje staranja, s čimer bodo interesi starejših evropskih prebivalcev bolje zastopani.

»ZDUS budno spremlja vse evropske dogodke in pobude, ki zadevajo problematiko starejših. Smo tudi člani platforme AGE (the European Older People's Platform), ki združuje preko 150 organizacij za starejše iz vseh držav članic EU.

S tem dopisom vas bi radi opozorili na delovanje parlamentarne medskupine za področje staranja.

Od ustanovitve leta 1982 je ta skupina igrala vodilno vlogo pri zastopanju interesov starejših v EU; povezuje evropske parlamentarce različnih političnih usmeritev in odpira možnosti za diskusijo z načrtovalci politik tudi iz drugih evropskih ustanov. Na rednih srečanjih se člani skupine seznanijo z zadnjimi dogajanjimi na področju starejših in staranja (pokojnine, starostna diskriminacija, zaposlovanje starejših delavcev, zdravje ipd.). Delo te skupine podpira AGE in članske organizacije v vseh državah članicah EU.

Pozivamo vas, da naredite kar je v vaših močeh, da se ta nadvse pomembna skupina spet oblikuje. Spodbudite vašo politično skupino, da podpre formiranje in delovanje te medskupine, ko bo septembra v parlamentu na dnevnem redu izbor tematskih medskupin.«

9. festival za življenjsko obdobje *tretje*

Kaj je medskupina za področje staranja?

Medskupina za področje staranja je sestavljena iz evropskih poslancev, ki se zanimajo za izzive staranja v evropskih državah in regijah in iščejo trajno uravnotežene rešitve, sprejemljive za vse generacije.

Tovrstna skupina je bila prvič ustanovljena leta 1982; v zadnjem mandatu je delovanje skupine podpiralo več kot 35 evropsolancev iz večine držav članic in vseh političnih strank.

Zakaj se je potrebno angažirati?

Evropska skupnost mora razviti ustrezne, trajnostno naravnane in koordinirane rešitve za demografske izzive, finančno in ekonomsko krizo ter klimatske spremembe. Populacija starejših raste bolj kot kadarkoli, baby-boom generacija se začne upokojevati, stopnja rojstev pa ostaja nizka že nekaj desetletij, sedanji Evropejci pa uživamo daljše in bolj zdravo življenje kot naši predniki. To je sicer velik dosežek za družbo, po drugi strani pa predstavlja velik izziv za politike, ki morajo najti ustrezne rešitve za dolgoročno vzdržan socialni in pokojninski sistem v dandanašnjem težavnem finančnem, ekonomskem in okoljskem položaju.

Vprašanja staranja za delo Evropskega parlamenta še nikoli niso bila tako pomembna kot sedaj, saj zadevajo različna področja: gospodarstvo, transport, kulturo in izobraževanje, zaposlovanje, socialne zadeve, varstvo potrošnikov, zdravje, enakopravnost spolov itd.

Člani medskupine za staranje bodo na tekočem o najnovejših dogodkih in razpravah, izkoristili bodo priložnosti v pogostih kontaktih z nosilci politik v Evropski komisiji, Ministrskem svetu in drugih ekspertnih organih. O vprašanih staranja bodo ozaveščali predstavnike v Evropskem parlamentu in v drugih evropskih institucijah in si prizadevali, da bodo koristi starejših zastopane v evropskih programih in politikah.

AGE – evropska platforma starejših bo člane medskupine s pomočjo rednega mesečnega časopisa, preko osebnih stikov in po drugih poteh redno obveščala o dogajanju na področju staranja po vsej Evropi, saj AGE vključuje več kot 160 aktivnih članskih organizacij iz vseh 27 držav članic EU, ki zastopajo skupno 28 milijonov starejših prebivalcev Evrope.

Za kaj se bodo borili?

Če, oz. ko bo Lizbonska pogodba ratificirana, bodo evropsolanci imeli še pomembnejšo vlogo pri obrambi interesov evropskih državljanov. V naslednjih mesecih se bo odločalo o mnogih pomembnih zadevah, ki bodo bistveno vplivale na življenje starejših prebivalcev EU, kot so na primer predlog o določitvi leta 2012 za evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, reforma sistema za dolgotrajno nego ter reforma pokojninskega sistema in o drugih za starejše pomembnih temah.

Pripravila Alenka Ogrin

Privoščite si jesenski
oddih v naši družbi

Upokojenci 3, 5 in 7 dnevni paketi

**Posebni popusti za organizirane
skupine nad 20 oseb. Polpenzion po
osebi že od 29,00 EUR**

Slovenska obala – Strunjan

- namestitev v dvoposteljni sobi standard
- bogat samopostrežni zajtrk in večerja
- najem koles do 2 uri ali pohodnih palic
- 1 x tematska večerja s skupnim aperitivom (vsak petek)
- jutranja aerobika ali yoga v parku
- vstop v energijski park
- vstop v notranji bazen
- presenečenje ob prihodu
- parkirno mesto

Cena po osebi / termini

21.09. - 31.10. = 3 dni = 117,00 EUR = 5 dni 195,00 EUR 7 dni 273,00 EUR

01.11. - 24.12. = 3 dni = 108,00 EUR = 5 dni 180,00 EUR 7 dni 252,00 EUR

otrok do 10. leta na dodatnem ležišču brezplačno. Cena ne vključuje turistične takse.

Informacije in rezervacije: Bioenergijski Resort Salinera, Tel. 05 676 2503, 05 676 2502, 05 676 2506

Fax: +386 5 676 2520, e-mail: booking@hoteli-piran.si <http://www.salinera.si>

SREČO JE LEPO DELITI.

PRISTO

www.triglav.si

ZAVAROVANJE
ZA VARNE
VOZNIKE

-10%

PAMETNO JE IMETI DOBRO ZAVAROVAN AVTO.

 triglav

POPUST VELJA ZA ZAVAROVANCE, STARE 33 LET IN VEČ, PRI ZAVAROVANJU AVTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI IN ZAVAROVANJU VOZNIKA ZA ŠKODO ZARADI TELESNIH POŠKODB, IN SICER ZA OSEBNA VOZILA V LASTI IN UPORABI FIZIČNIH OSEB. VEČ INFORMACIJ NA AVTO.TRIGLAV.SI.

